

Vestlandsrådet

VR-sak 11/13 Vedlegg

Overordna marin og maritim strategi for Vestlandet

Bakgrunn

På Vestlandsrådets møte 5. desember 2012 vedtok rådet å sende over følgjande forslag frå Jenny Følling til AU: "Det skal utarbeidast ein overordna marin- og maritim strategi for Vestlandet". Denne saka gjelder oppfølging av vedtaket.

Utgangspunktet for oppdraget er forankra i rapporten «*Den maritime næringa på Vestlandet, Nøkkeltall 2010*» (VR-sak 24/12 m/vedlegg). Den maritime næringa på Vestlandet utgjer den marine næringsklynge og den maritime næringsklynge. I den marine klynga finst fiske, oppdrett, foredling, sal, tenesteleverandørar og utstyrsprodusentar. For den maritime klynga her vi reiarlag, verft, tenesteleverandørar og utstyrsprodusentar. Til saman utgjer desse godt over halvparten av den nasjonale økonomiske aktiviteten innafor næringa, sjølv om berre 35 % av føretaka finst her. Det ble omsett for over 238 milliardar kroner og ga ei verdiskaping på over 61 milliardar kroner. I perioden 2005-2011 har om lag 40 % av alle nyetableringar innan maritim næring vore på Vestlandet. Dei store trekka er at den maritime næringa på Vestlandet går godt, sjølv om det til dels er store utfordringar i den europeiske marknaden m.a. grunna finanskrisa. Den maritime klynga har nok har hatt større utfordringar enn den marine klynga i peioden 2008-2010. Det er gledeleg å slå fast at Vestlandet er betydeleg i norsk og europeisk samanheng innan maritim sektor. Motivet for å hente inn nøkkeltal for Vestlandet, var å nytte kunnskapsgrunnlaget til å påverke EU, nasjonale styresmakter og å påverke regionalt.

Forskning er viktig for all utvikling, og Norges Forskningsråd gjennomførte i 2012 ein prosess (Hav 21) for å utvikle ein ny nasjonal forskingsstrategi. Vestlandsrådet ga innspel til dette arbeidet gjennom rapporten «*Anbefalinger og tiltak til Hav 21, innspill til ny nasjonal forskningsstrategi*» (VR-sak 5/12).

Ny stortingsmelding om sjømat er under utarbeiding skal på offisiell høyring i 2013. Visjonen for meldinga er "*Norge – verdens fremste sjømatnasjon*". Stortingsmeldinga skal m.a. ta opp i seg problemstillingar frå Arealutvalet sin rapport "*Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringa – areal til begjær*". Vidare skal innspela til arbeidet med ny strategi for marin forskning og utvikling; mellom anna skal "*Hav 21*", takast med. Vestlandsrådet gav innspel til Stortingsmeldinga i sak 20/12. Tema som var omhandla her var: infrastruktur, areal, styrking av marin forskning, forvaltning, utdanning og rekruttering og pilotsenter (for forskning og utvikling av prosessar og produkt).

Våren 2012 var det offisiell skiping av European Fisheries Technology Centre (EFTC). Dette er eit nettverk av samarbeidande marine forskingsmiljø i Europa. Føremålet med EFTC er å bidra til eit meir berekraftig utvikling innan europeisk fiskerisektor gjennom å sette fokus på forskning og innovasjon og utdanning og trening. Vestlandet, med Sogn og Fjordane fylkeskommune som initiativtakar, har løfta og forankra dette initiativet gjennom resolusjonar i Nordsjøkommisjonen og CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions).

Gjennom Vestlandssamarbeidet – Marin sektor (forkorta VestMarin) (tidlegare Vestlandsprogrammet for nye oppdrettsartar), har vestlandsfylka frå og med 2011 etablert eit visst «organisatorisk samarbeid» – rett nok basert på frå sak til sak, innan tema fiskeri, havbruk, sjømat og bioteknologi. Tidlegare hadde dette samarbeidet tilgang til koordinator i 50 % stilling, medan leiinga i dag vert utført av sakshandsamarar i dei respektive vestlandsfylka.

Vestlandsrådet

I forskningsprosjektet «*Et kunnskapsbasert Norge*», er sjømatnæringa ei av tre næringar (av dei tretten som vart omtala) som fekk status som «globalt kunnskapsnav». Regjeringa sin visjon er at Norge skal bli «verdast fremste sjømatnasjon».

Det er i denne samanheng også viktig å sjå på Innovasjon Norge sine virkemiddel og vurderer om det finnest nye virkemiddel som ein kan fremja.

Skal Vestlandet oppretthalde si førande rolle i å utvikle ei berekraftig og framtidsretta industri basert på marine råvarer og ressursar, kan ein felles veg mot dette målet vere viktig både for å koordinere framtidig bruk av ressursar og å sikre at vi dreg i same retning.

Om strategien – utfordringar og moglegheiter

I samband med at Vestlandsrådet ynskjer å utvikle ein overordna strategi for marin og maritim næring på Vestlandet, står vi overfor nokre grunnleggande utfordringar vi finn det rett å peike på:

Breidda innan marin og maritim sektor er svært omfattande; og det vil vere til dels stor ulikskap i kva dei ulike næringane vil ha trong for: oljeindustrien, verftsindustrien, fiskeforedlingsindustrien, akvakulturnæringa og fiskeria har alle store og til dels ulike behov og preferansar.

Endringar i internasjonale konjunkturar kan råke visse næringane sterkt, særleg er dette merkbar innan maritim klynge. Dette er overordna og ytre påverknader ein truleg vanskeleg kan løyse gjennom ein felles overordna strategi.

Tidvis utestenging av norske produkt og råvarer i mottakar er ei problemstilling både for fiskeri- og havbruksnæringa (t.d. utestenging av norsk laks i den europeiske marknaden, forbod mot eksport av norsk fisk til Russland, norske blåskjel i den europeiske marknaden osv.)

Konkurranseselementet innan marin og maritim sektor kan vere stort, og å samordne eller styre næringane kan vere ei lite ynskjeleg oppgåve utifrå å sikre konkurranseselementet.

Slike faktorar kan gjere det vanskeleg å utvikle ein strategi for marin og maritim næring som dekker heile breidda. Vi vil difor fokusere på om det er særskilde utfordringar vi ser innan ulike segment av marin og maritim næringsutvikling, som med fordel bør løysast av vestlandet i fellesskap og gjennom at vi trekker i same retning. Ein kan sjå føre seg i alle fall to innfallsvinklar til kva strategien kan famne om:

- På kva område kan Vestlandsrådet, gjennom ein strategi, bidra til å styrke eller auke den marine/maritime verdiskapinga i vestlandsfylka?
- Korleis kan Vestlandsrådet, gjennom ein overordna strategi, bidra til å påverke rammetilhøva til marin og maritime næringar for å sikre fortsatt vekst i desse næringane her på Vestlandet?

Marin næringsklynge

Med bakgrunn i det som er skissert over, vil vi peike på nokre konkrete døme innan marin næringsutvikling der Vestlandsrådet, gjennom ein strategi, kanskje kan bidra:

Rekruttering til marine næringar

Vidaregåande skuler: Vurdere om fagopplæringstilbodet i vidaregåande skuler og fagopplæring kan dekke næringa sitt behov for rekruttering? Er utvalet av linjer på vestlandet samordna og/eller spesialisert nok i høve til behovet? Er det god nok utveksling av kompetanse skulane imellom (både på lærar og elevsida)?

Vestlandsrådet

Fagopplæring/vidareutdanning for vaksne: Er dette behovet (som truleg i større grad må gå føre seg meir desentralisert og i kombinasjon med jobb) godt nok i dag eller kan dette vidareutviklast gjennom vidare samarbeide?

Korleis bli meir offensiv i å tale «det marine Vestlandet» si sak?

Kan vi ha utbytte av auka samarbeid om «overvaking» og å gje innspel i saker som har betydning for næringa (passiv tilnærming), og/eller vere meir proaktiv i høve til rammetilhøve (offensiv tilnærming).

Auka grad av foredling av marine råvarer

Fiskeri- og kystministeren har lagt vekt på at større del av marin verdiskaping skal kome frå bearbeiding av råvarer. Bør Vestlandet svare på denne viktige utfordringa?

Arealbruk

Tilgang til eigna areal er ein grunnleggjande faktor for vidare vekst i havbruksnæringa. Endring i klima og smittevernomsyn vil på sikt krevje endringar lokalitetsstrukturen. I marin arealplanlegging er det særskild viktig å sjå større einingar i samanheng (planlegging interkommunalt, regionalt eller på tvers av fylka). Ein strategi med grunnlag i dette kan vere rettleiande for kommunar og fylkeskommunar.

Forvaltning

Fylkeskommunane jobbar kontinuerlig med å betre kvalitet og effektivitet i sakshandsaminga for tildelinga av lokalitetar etter akvakulturlova og har godt samarbeid med dei andre regionale forvaltingsorgana. Ei dreining av fokus frå lokalitetar til soner og produksjonsområde vert ei utfordring som fylkeskommunane er forberedt på å møte. Dette kan vi kanskje i større grad førebu og handtere med eit Vestlandsperspektiv?

Maritim næringsklynge

I den maritime klynga er kjerneverksemdene reiarlag og verft. I tillegg kjem tenesteleverandørar og utstyrsprodusentar, samt maritim verksemd frå petroleumsverksemda. Vestlandet utgjer det maritime tyngdepunktet i Noreg.

Medan det for marin klynge er godt samarbeid mellom fylkeskommunane, er samarbeid på tvers av fylkesgrensene lite utvikla innfor maritim klynge. Gitt ambisjonar om felles strategiar, må det, ikkje minst i denne sektoren, difor gjerast eit arbeid for å få til eit breiare samarbeid på Vestlandet mellom næring, FoU, nettverk og offentlege aktørar for å kunne stå samla i påverknadsarbeidet. Vestlandsrådet er i tilfelle ein aktuell initiativtakar.

Med tanke på involvering, forankring og utmeisling av aktuelle felles prioriteringar, er følgjande formuleringar frå «plattform for Vestlandsrådet» aktuelle: «Invitera relevante partar til å delta i eit

strategisk marine- og maritimt partnerskap på Vestlandet med ansvar for å marknadsføre, synleggjere og påverke sentrale og internasjonale styresmakter.»

Framlegg til vidare handling

Skal ein strategi ha ei praktisk nytte, er det viktig at aktørane som er rørte av strategien, føler eigarskap (og dermed føler ein viss grad av forplikting) til denne. Dette inneber at vidare prosess bør ha høg grad av involvering frå dei rørte partane.

Vestlandsrådet

I kapittelet overfor er det peika på ei (ikkje uttømmende) liste over visse område med potensiale for å bli styrka gjennom ein felles strategi. Fylkesrådmannen vil be om Vestlandsrådet si tilslutning til i første omgang å fokusere på og utvikla ein overordna strategi som dekker eitt eller få av tema som er peika på i kapittelet over.

Fylkesrådmannen ser føre seg ei gradvis tilnærming til kva tema strategien skal famne om. Prosessen kan skisserast slik:

1. Nærare gjennomgang av materiale og dokumentasjon som kan vere aktuelle som rammer/føringar for strategien og for val av tema. Under kapittelet om «Bakgrunn» er det liste nokre av dei aktuelle utgreiingane. I tillegg har Rogaland fylkeskommune i 2012 utarbeidd ein akvakulturstrategi for Rogaland og Sogn og Fjordane er i gong med ein verdiskapingsplan der m.a. marine næringer vil ha sin plass. Vidare aktivitet for å utvikle ein overordna strategi på vestlandet må også vurdere element som vert vektlagt i desse og andre strategiske planer i dei fire vestlandsfylka.
2. På bakgrunn av sonderinga omtalt i første punkt, skal det lagast eit notat med framlegg til prioriterte tema for å få synspunkt på kva som vert vurdert som interessant og handterbart som fellesinitiativ i Vestlandsrådet.
3. Når tema og avgrensingar er på plass, skal det lagast ein sak til Vestlandsrådet hausten 2013 der tema vert forankra og vidare prosess med strategien presentert.
- 4 Overordna marin/maritim strategi bør vere ferdig 1. kvartal 2014.

Ein ser at skissert prosess for å utvikle ein overordna marin/maritim strategi på Vestlandet er omfattande og ressurskrevjande. Det er viktig at ein før ein sett i gang vidare arbeid har tenk nøye gjennom arbeidets omfang og legg klare føringar i planen.

Fylkesrådmannen ser føre seg innkjøp av ekstern kompetanse for å koordinere og ha fagleg ansvar for utviklinga av strategien, og ber om at Vestlandsrådet sett av økonomiske midlar for gjennomføring av dette arbeidet. Det er vanskeleg å estimere eksakt kor stort beløp som trengs, dette vil vere avhengig om ein undervegs har trong for å få utført analyser eller samle inn utfyllande dokumentasjon som grunnlag for strategien. Vi ber om at det i denne omgang vert sett av inntil kr. 250 000 for å dekke utgifter til innhenting av eksisterande grunnlagsdokumentasjon, gjennomføring og koordinering av arbeidet med å utvikle ein overordna strategi.

Saka foreslås å sende til Vestlandsrådet for endeleg vedtak. Saka inneheld eit forslag om ei løyving på kr 250 000.

Fylkesrådmannens forslag til vedtak:

1. Det vert sett i gang eit arbeid for å utvikle ein overordna marin og maritim strategi for Vestlandet.
2. Til ekstern konsulenthjelp løyves kr 250 000,-
3. Før arbeidet vert starta skal fylkesrådmannen godkjenne plan for strategiarbeidet.